

Viridis

Onderzoeksbureau
voor natuur en landschap

Maart 2017

Natuurtoets Wet natuurbescherming Oude Tempel

In opdracht van Gemeente Soest

© 2017 Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, Culemborg

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv

Beesdseweg 3-18

4104 AW Culemborg

T 0345 753 275

E info@bureau-viridis.nl

W www.bureau-viridis.nl

KvK 110 557 87

Btwnr NL 8212 39 119 BO1

IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: Th. de Jong

Controle: J. de Bosch Kemper, S. Zwerver

Veldonderzoek: E. van der Ploeg, EJ Slot, Th. de Jong, V. Douwes

Foto's: E. van der Ploeg en E.J. Slot

Foto voorblad: Beukenlaan op Oude Tempel

Projectnummer: 2016-53

Wijze van citeren: Th. de Jong, 2017, Natuurtoets Wet Natuurbescherming Oude Tempel, 2017, Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2016-30.

In opdracht van: Gemeente Soest

Contactpersoon: Mw. C. Huijzer

Status: Concept

Ondertekening: S. Zwerver

SZ

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2017, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Th. de Jong

Natuurtoets Wet Soortbescherming Oude Tempel

In opdracht van: Gemeente Soest

Inhoud

1	Inleiding	1	5.6	Amfibieën	18
1.1	Aanleiding en context	1	5.7	Reptielen	19
1.2	Wettelijk belang.....	2	5.8	Ongewervelden	19
1.3	Leeswijzer	2	6	Gunstige staat van instandhouding	20
2	Plangebied en ingreep	3	6.1	Das	20
			6.2	Vleermuizen.....	20
2.1	Beschrijving van het plangebied	3	6.3	Hazelworm.....	21
2.2	Ingreep.....	4	6.4	Buizerd.....	21
3	Wettelijk kader en beschermde soorten.....	6	7	Mitigerende maatregelen	22
3.1	Wettelijk kader	6	7.1	Algemene mitigerende maatregelen.....	22
3.2	Wet natuurbescherming.....	6	7.2	Mitigatie das	23
3.3	Ontheffing, vergunning of vrijstelling	8	7.3	Mitigatie vleermuizen.....	23
3.4	Natuurnetwerk Nederland.....	8	7.4	Mitigatie hazelworm	24
3.5	Conclusie benodigd onderzoek.....	9	7.5	Mitigatie vogels	25
4	Onderzoeksmethode.....	10	8	Conclusie.....	26
4.1	Literatuuronderzoek	10	8.1	Beantwoording onderzoeksvragen	26
4.2	Veldonderzoek	10	8.2	Ontheffingsaanvraag	26
4.3	Analyse.....	12	8.3	Wettelijk belang	27
5	Resultaten en effectbeoordeling.....	13	8.4	Alternatieven afweging	28
5.1	Vaatplanten	13	9	Bronnen	30
5.2	Grondgebonden zoogdieren.....	13	9.1	Literatuur.....	30
5.3	Vleermuizen	15	9.2	Websites	31
5.4	Vogels.....	17	Bijlage A.	Verspreidingskaarten.....	32
5.5	Vissen.....	18	Bijlage B.	Vrijgestelde soorten.....	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Gemeente Soest is voornemens in het kader van programma 'Hart voor de Heuvelrug' een bos in Soesterberg (hierna Oude Tempel) om te vormen tot groene woonwijk. In voorbereiding op deze ontwikkeling heeft Gemeente Soest Ecologisch Adviesbureau Viridis gevraagd of het nodig is de eerder uitgevoerde onderzoeken te actualiseren. In het verleden zijn binnen het plangebied reeds flora- en faunaonderzoeken uitgevoerd. De bevindingen uit deze onderzoeken zijn samengebracht in de meest recente rapportage 'Natuurtoets Oude Tempel Soesterberg 2012, Actualisering gegevens in het kader van de Flora- en faunawet' (Brouwer, 2012). Voor de houdbaarheid van een natuurtoets hanteert het bevoegd gezag een periode van drie jaar, de gegevens uit bovengenoemde rapportage dateren uit 2012 en eerder. Het is daarom nodig de resultaten te actualiseren. In eerder onderzoek (Brouwer, 2012) is het voorkomen van beschermde soorten vastgesteld. Het betreft hier:

- broedvogels (tijdens het broedseizoen);
- diverse soorten vlemmuizen (foerageergebied);
- hazelworm (leefgebied);
- eekhoorn (leefgebied);
- das (secundair foerageergebied).

Om de gegevens te actualiseren is het plangebied door middel van een uitvoerig veldonderzoek onderzocht op het voorkomen van beschermde flora en fauna en heeft aanvullend onderzoek plaatsgevonden om de functies van het gebied voor deze soorten te bepalen.

In het gebied Apollo-Noord dat aan de oostzijde aan de Oude Tempel grenst, bestaat eveneens het voornemen een woonwijk te realiseren. Hoewel Apollo-Noord niet tot voorliggend onderzoek behoort, kunnen deze twee gebieden bij de ontwikkeling niet los van elkaar worden gezien. De twee plangebieden vormen als geheel een aaneengesloten habitat. Het hekwerk dat de twee gebieden scheidt, vormt voor de

aanwezige grotere soorten vermoedelijk een barrière. Voor kleinere soorten als muizen en egels vormt het geen barrière. In 2016 heeft Bureau Waardenburg hier ecologisch onderzoek uitgevoerd (Wansink, 2016).

De voorgenomen werkzaamheden kunnen mogelijk nadelige effecten op in het gebied voorkomende beschermde plant- en/of diersoorten hebben. Indien dergelijke soorten aanwezig zijn worden mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wnb) overtreden. In voorliggende rapportage worden de resultaten van het onderzoek en de te nemen mitigerende maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming beschreven.

Hoewel aan de noordzijde een klein deel van het projectgebied (2 tot 4 m) binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) valt is in overleg met de provincie Utrecht, het bevoegd gezag in deze, besloten dat een Nee Tenzij-toets niet noodzakelijk is. De strook krijgt een andere bestemming waardoor de waarden en kenmerken van het NNN onaangetast blijven.

1.1.1 Onderzoeksvragen

Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming geeft de Natuurtoets Soortbescherming antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren.

1.2 Wettelijk belang

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen ontvangen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van een soort en er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang. In onderhavig geval is een onderbouwing van belang 1 uit Artikel 3.3, lid 4, en belang 3, uit Artikel 3.8, lid 5 noodzakelijk om aan de ontheffingsverlening ten grondslag te liggen. Deze wettelijke belangen worden onderbouwd in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3.

Bovendien dient er geen andere geschikte locatie voor de geplande ruimtelijke ingreep aanwezig te zijn. De alternatievenonderbouwing staat uitgeschreven in hoofdstuk 8, paragraaf 8.4.

1.3 Leeswijzer

In de rapportage worden bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord. In hoofdstuk 2 is het plangebied en de werkzaamheden beschreven. In hoofdstuk 3 is het wettelijke kader met betrekking tot beschermde soorten in Nederland kort benoemd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksmethode beschreven en vervolgens zijn in hoofdstuk 5 de onderzoeksresultaten en effectenbeoordeling gepresenteerd. In hoofdstuk 6 wordt de gunstige staat van instandhouding voor soorten die negatieve effecten van de ruimtelijke ontwikkelingen ondervinden beschreven. De te nemen mitigerende maatregelen worden per soortgroep beschreven in hoofdstuk 7. De conclusie en het advies zijn in hoofdstuk 8 beschreven. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 9 opgenomen.

2 Plangebied en ingreep

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het onderzoeksgebied Oude Tempel ligt tegen de bebouwde kom van Soesterberg. Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door het landgoed Oude Ankh met een kantoorlocatie van 'Zorgcoöperatie Nederland', bestaande uit meerdere panden met parkeerplaats en omringende tuin. Het landgoed is recent onder de Natuurschoonwet gerangschikt.

Het plangebied wordt verder begrensd door de Korndorfferlaan aan de oostzijde, de Oude Tempellaan

aan de westzijde en bebouwing aan de zuidzijde. Het plangebied heeft een omvang van circa 17 ha (Figuur 2.1). In ruimere zin ligt het plangebied ingesloten tussen de bebouwde kom van Soesterberg aan de zuid- en westzijde, een bosgebied aan de oostzijde en de N237 aan de noordzijde.

Het plangebied ligt vrijwel geheel buiten het NNN, slechts een strook van 2 tot 4 meter aan de noordzijde ligt binnen het NNN. Deze strook bestaat uit een onverhard pad.

Figuur 2.1 | Overzichtskaart Oude Tempel

Het plangebied aan de Oude Tempellaan bestaat uit diverse bospercelen, die door beukenlanen en een enkele laan van Amerikaanse eik van elkaar zijn gescheiden. Enkele beukenlanen zijn pas enkele jaren geleden aangeplant, terwijl andere beukenlanen bestaan uit

tientallen jaren oude, grote exemplaren. In de grote exemplaren bevinden zich diverse holten.

De tussenliggende bospercelen bestaan voornamelijk uit gemengd bos, waarin een diversiteit aan loof- en naaldbomen voorkomt. Het meest talrijk komen beuk,

zomereik, lijsterbes zachte berk, larix, spar en grove den voor. In de struiklaag komen rododendron, Amerikaanse vogelkers en vuilboom het meest talrijk voor. Eén van de percelen centraal in het gebied bestaat voor het merendeel uit larix, direct ten oosten van het plangebied is naaldbos met een vrij monotone begroeiing van grove den en larix te vinden. De kruidlaag is in vrijwel het gehele plangebied slechts marginaal ontwikkeld. Verspreid komen grassen, bosbes, braam, brede stekelvaren en opschoot van bomen voor, maar grote delen van de bodem zijn onbegroeid. Langs de paden in met name het oostelijk deel van het plangebied komt blauwe bosbes vrij veel en plaatselijk in grotere oppervlakten voor. Ook komen hier grotere oppervlakten met een bedekking van mos voor.

2.2 Ingrep

In het plangebied is een nieuwe woonwijk gepland met wegen en paden en circa 230 tot 300 woningen. De precieze verkaveling en het type woningen wordt stapsgewijs ontwikkeld. Er worden diverse types woningen gebouwd waaronder twee-onder-een-kapwoningen, rijwoningen en kleinschalige appartementenblokken. Bij de aanleg zullen de bestaande beukenlanen behouden blijven, maar veel bos zal moeten worden gekapt. De precieze verkaveling en het type woningen wordt stapsgewijs ontwikkeld op basis van de woonwensen van de toekomstige bewoners. De verwachting is dat de bouw eind 2017 kan beginnen. Om dit mogelijk te maken heeft de gemeente in maart 2016 de grond aangekocht en is een voorontwerpbestemmingsplan opgesteld.

Figuur 2.2 | Voorgenomen bebouwing van Oude Tempel (Bron: Gemeente Soest)

Onderstaande afbeeldingen geven een impressie van het plangebied.

Afbeelding 2.1 | Oude beukenlaan

Afbeelding 2.2 | Jonge beukenlaan met veel ondergroei

Afbeelding 2.3 | Opslag van berk met brede stekelvaren

Afbeelding 2.4 | Oudere beuk met ingerotte holte

Afbeelding 2.5 | Bos met weinig ondergroei

Afbeelding 2.6 | Pad met bosbesbegroeiing in de berm

3 Wettelijk kader en beschermde soorten

3.1 Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

3.2 Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden opgenomen als afzonderlijke hoofdstukken, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen.

3.2.1 Natura 2000

De wetgeving met betrekking tot Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden.

Het ondernemen van projecten, plannen of activiteiten in en in de omgeving van een Natura 2000-gebied kan mogelijk leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het niet mogelijk is om negatieve effecten op voorhand uit te sluiten, dan is er sprake van een vergunningsplicht en moet een habitattoets uitgevoerd wor-

den. In een habitattoets worden de projecten, plannen of activiteiten getoetst op hun invloed op de instandhoudingsdoelstellingen en of (onder bepaalde voorwaarden) toestemming voor de uitvoering kan worden verleend. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op een afstand van minimaal 10 kilometer. Gezien deze afstand en de aard van de ingreep is enig effect van de plannen in het plangebied op de Natura 2000-gebieden niet aan de orde. Het is daarom niet noodzakelijk om een voortoets in het kader van Natura 2000 uit te voeren.

3.2.2 Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd:

- 1) Vogelrichtlijn;
- 2) Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- 3) Nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor het aanvragen van een ontheffing.

Vogelrichtlijn (art 3.1)

Voor "van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn" gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen van vogels;
- 2) opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
- 3) eieren rapen en onder zich hebben;
- 4) opzettelijk verstoren van vogels;
- 5) het verbod onder 4) is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als

voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

- 1) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- 2) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 3) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- 4) ter bescherming van flora en fauna;
- 5) voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
- 6) het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (art. 3.5)

Voor "in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn" gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen;
- 2) opzettelijk verstoren;
- 3) opzettelijk vernielen of rapen eieren;
- 4) opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;
- 5) opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 1.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daartoe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (art 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a) in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b) ter voorkoming van schade of overlast;
- c) ter beperking van de omvang van populaties;
- d) ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e) in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f) in het kader van bestendig beheer of onderhoud vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g) in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- h) in het algemeen belang.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (art. 1.7) en de actieve soortbescherming (art 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of herstellen.

3.2.3 Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht

van kracht (art. 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

3.2.4 Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn en het verdrag van Bern (art 3.1 en 3.5). Een aantal vogelsoorten hebben een dubbele beschermingsstatus omdat zij onder beide beschermingsregimes vallen. Voor deze soorten geldt het verbod 'opzettelijk verstoren' ongeacht of deze verstoring van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Tijdens het broedseizoen zijn ook de nesten van vogels beschermd, waarbij er geen standaard periode is vastgesteld voor het broedseizoen. De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze nesten zijn jaarrond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie ook Kader 3.1). De wetgever verstaat onder vaste verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

3.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te

worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. De Zorgplicht blijft, ook bij het werken via een gedragscode, onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (art 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage B voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten in de provincie Utrecht

3.4 Natuurnetwerk Nederland

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland (NNN), waarvoor de provincies beleid maken en het bevoegd gezag zijn. Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd. Het vormt een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische verankering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Wanneer bij ruimtelijke ontwikkelingen een bestemmingsplan wijziging moet worden doorgevoerd dient een 'Nee, tenzij'-toets te worden uitgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er als gevolg van de voorgenomen maatregelen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden.

Als er sprake is van een significante aantasting, maar niet van groot openbaar belang, bieden twee instrumenten aanvullende mogelijkheden voor ontwikkelingen binnen het NNN:

- Herbegrenzing:

Bij individuele kleinschalige ontwikkelingen kan het instrument herbegrenzing worden ingezet. Daarbij kan een ruil plaatsvinden tussen het NNN waarop de ontwikkeling plaatsvindt en een nabij gelegen perceel buiten het huidige NNN. Herbegrenzing kan alleen plaatsvinden als dit tot een gelijkwaardige of betere kwaliteit voor het NNN leidt;

- Saldobenadering:

Als een combinatie van ontwikkelingen in een gezamenlijk ruimtelijk plan wordt opgepakt, wat per saldo een meerwaarde voor natuur oplevert, is het instrument saldobenadering beschikbaar.

Voor ontwikkelingen in het kader van het programma Hart van de Heuvelrug geldt een enigszins afwijkende vorm van de saldobenadering, die is gebaseerd op een

verevening van rode en groene bestemmingen middels de roodgroenbalans. De basis hier is dat het programma door het realiseren van ecologische corridors en uitbreiding van kerngebieden in totaliteit leidt tot een kwaliteitsverbetering van het NNN.

In 2015 zijn hierover met de deelnemende partners nieuwe afspraken gemaakt. De definitieve invulling van Hart van de Heuvelrug in bestemmingsplannen is nog niet afgerond. De nieuwe grenzen van rode contour en NNN zijn opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening (Herijking 2016) met de kanttekening dat bij nadere invulling of vanwege procedures daar nog beperkte wijzigingen in kunnen komen. Dat zal met behulp van de genoemde roodgroenbalans plaatsvinden."

In overleg met de provincie Utrecht is besloten dat een Nee Tenzij-toets niet noodzakelijk is. De in het NNN gelegen smalle strook grond krijgt een andere bestemming waardoor de huidige waarden en kenmerken van het NNN onaangetast blijven.

3.5 Conclusie benodigd onderzoek

Voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden is het noodzakelijk de volgende toetsingen uit te voeren:

- Natuurtoets Soortbescherming.

Kader 3.1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: buizerd en ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd in de vorm van een Natuurtoets Soortbescherming. Hiermee is de ecologische waarde van het plangebied door middel van een natuurwaardenonderzoek in kaart gebracht. Zo wordt eveneens het voorkomen van beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming bepaald. Het natuurwaardenonderzoek omvat zowel een literatuur- als een veldonderzoek. De gebruikte onderzoeksmethode wordt hieronder beschreven.

4.1 Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD), verspreidingsatlassen van relevante soorten, het archief van Bureau Viridis en vrij beschikbare verspreidingsgegevens. Al eerder, in 2006, 2010 en 2011, heeft onderzoek plaatsgevonden (Brouwer 2007, 2011, Brouwer & Heijkers 2011). Deze bronnen zijn ook gebruikt evenals de rapportage van het onderzoek op Apollo Noord (Wansink et al. 2016). De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden.

4.2 Veldonderzoek

Naast het literatuuronderzoek heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis een aantal veldbezoeken uitgevoerd. Deze veldbezoeken hebben op een aantal momenten in 2016 en 2017 plaatsgevonden. Tabel 4.1 geeft een overzicht van de bezoekdata.

Tijdens het veldonderzoek is het voorkomen van de soortgroepen vaatplanten, grondgebonden zoogdier-soorten, vleermuizen, vogels, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten onderzocht.

Het gehele gebied is visueel onderzocht op de aanwezigheid van beschermde soorten. Hierbij is het gebied

op dagen met geschikte weersomstandigheden lopend vlakdekkend geïnventariseerd.

4.2.1 Flora

Tijdens alle bezoeken zijn steeds alle beschermde en anderszins bijzondere plantensoorten genoteerd en is de groeiplaats vastgelegd.

4.2.2 Reptielen

De aanwezigheid van reptielen is onderzocht door op geschikte dagen (half bewolkt, 15 - 23°C) mogelijke zonplaatsen af te zoeken naar zonnende hagedissen. Het onderzoek naar het voorkomen van de hazelworm heeft plaatsgevonden met behulp van de zogenaamde plaatjesmethode. Reptielen en met name de hazelworm, warmen zich graag op beschutte plaatsen op, zoals onder stammen en in bladhopen in zon beschenen bosranden. Een goed alternatief wordt gevormd door vierkante stukken donkergroen bitumen golfplaat van circa 50 cm x 50 cm; deze plaatjes warmen in het zonlicht snel op en vormen zodoende een ideale schuilplaats voor de hazelworm (Afbeelding 4.1 en 4.2). De dieren warmen zich onder de plaatjes op en door deze om te keren zijn ze eenvoudig te vinden. Langs drie van de vier noord-zuid georiënteerde lanen in het gebied zijn op voor de hazelworm geschikte locaties in totaal 21 plaatjes uitgelegd. De plaatjes zijn tijdens diverse bezoeken aan het gebied gecontroleerd op de aanwezigheid van de hazelworm.

4.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Het gehele terrein is bij elk bezoek onderzocht op de aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren. Hierbij geven prenten, uitwerpselen en andere sporen een indicatie van de aanwezigheid. Zo nodig zijn cameravallen ingezet om de aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren te bevestigen.

Tijdens de visuele inspectie van het gebied werden op drie plaatsen hollen van grotere zoogdieren aangetroffen. Om te achterhalen welke dieren van de hollen gebruik maken zijn cameravallen geplaatst. De camera's

registreren beweging en warmte en maken dan automatisch een foto of korte filmopname. De camera's hebben gedurende enkele weken in 2016 en 2017 op

twee verschillende plaatsen in het gebied gehangen. De opnames zijn vervolgens geanalyseerd.

Tabel 4.1: Bezoeken in 2016 aan het gebied en beoogde soortgroep.

Data in 2016	Onderzochte soorten of soortgroep
30-3	Algemeen, potentieschatting en inventarisatie van alle soortgroepen
14-4	Inventarisatie van alle soortgroepen en plaatsen cameraval bij hol van groot zoogdier
4-5	Controle van de reptielenplaatjes
4-5	Verplaatsing cameraval naar tweede zoogdierhol en uitlezen van de camera
11-5	Inventarisatie van alle soortgroepen
18-5	Controle van de reptielenplaatjes
26-5	Avondbezoek vleermuizen, kraamverblijfplaatsen
27-5	Controle van de reptielenplaatjes
2-6	Controle van de reptielenplaatjes
9-6	Controle van de reptielenplaatjes
16-6	Controle van de reptielenplaatjes
17-6	Inventarisatie van alle soortgroepen
24-6	Ochtendbezoek vleermuizen, kraamverblijfplaatsen
30-6	Controle van de reptielenplaatjes en alle soortgroepen
1-7	Controle van de reptielenplaatjes
9-7	Controle van de reptielenplaatjes
14-7	Controle van de reptielenplaatjes, opruimen en uitlezen van de cameraval
18-7	Controle van de reptielenplaatjes
31-7	Controle van de reptielenplaatjes
3-8	Controle van de reptielenplaatjes
10-8	Controle van de reptielenplaatjes
15-8	Controle van de reptielenplaatjes
17-8	Avondbezoek vleermuizen, paarverblijfplaatsen
2-9	Inventarisatie van alle soortgroepen
6-9	Avondbezoek vleermuizen, paarverblijfplaatsen
8-9	Avondbezoek vleermuizen, paarverblijfplaatsen
29-9	Controle van de reptielenplaatjes
5-10	Controle en opruimen van de reptielenplaatjes
Data in 2017	Onderzochte soorten
3-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
5-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
7-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
10-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
13-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
19-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest
25-4	Dassen onderzoek, controle buizerdnest

4.2.4 Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is, uit oogpunt van gebiedsdekking en veiligheid, steeds uitgevoerd door twee

personen. Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden met behulp van een batdetector en is uitgevoerd conform de richtlijnen van het vleermuisproto-

col. Dit protocol is ontwikkeld door de Zoogdiervereeniging en het Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Bureau Viridis is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus. Vleermuisonderzoek vindt plaats met een batdetector (Pettersson D240x) met geluidsopnameapparatuur. Indien een soort in het veld niet op naam gebracht kon worden, zijn digitale opnames gemaakt die later met speciale computerprogrammatuur (BatSound v.4.1) gedetermineerd zijn. In totaal hebben acht veldbezoeken voor vleermuisonderzoek plaatsgevonden verdeeld over de kraamperiode (15 mei tot 15 juli) en de paarperiode (15 augustus tot 1 oktober). Het onderzoek heeft altijd onder goede omstandigheden, temperatuur boven 10° C, geen neerslag en weinig wind, plaatsgevonden.

4.2.5 Vogels

Voor het onderzoek naar jaarrond beschermde nesten van onder andere buizerd, sperwer en uilen is gebruik gemaakt van afspeelapparatuur waarmee geluiden van de vogelsoorten zijn afgespeeld. Territorium houdende vogels reageren op die geluiden door terug te roepen.

Afbeelding 4.1 | Bitumen plaatje voor hazelwormonderzoek

4.2.6 Overige soorten

De aanwezigheid van overige soorten waaronder libellen en dagvlinders is steeds tijdens alle bezoeken geregistreerd. Indien soorten niet op naam gebracht konden worden zijn ze gevangen met een vlindernet, gedetermineerd en weer vrijgelaten.

4.3 Analyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 3.1, 3.5 of 3.10) van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Wanneer blijkt dat er mogelijk beschermde soorten voorkomen die negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven. Wanneer mogelijk worden alternatieven aangeboden om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Indien het voorkomen van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

Afbeelding 4.2 | Hazelworm, vrouwtje

5 Resultaten en effectbeoordeling

Hierna zijn de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek per soortgroep besproken. Daarbij is per soortgroep een effectenbeoordeling opgenomen, waarin helder beschreven wordt of er negatieve effecten op strikt beschermde soorten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen. Deze mitigerende maatregelen worden vervolgens besproken in Hoofdstuk 7.

5.1 Vaatplanten

Veldonderzoek

Het gehele plangebied bestaat uit bos, waarbij de verschillende percelen een gevarieerde inrichting hebben. Zo zijn er percelen die vrijwel volledig zijn begroeid met Amerikaanse eik, zomereik en beuk, terwijl andere percelen hoofdzakelijk grove den, fijnspar en larix bevatten. Zachte berk en lijsterbes komen verspreid door het gehele gebied in een lage dichtheid voor. In de spaarzaam voorkomende struiklaag groeien soorten zoals Amerikaans krentenboompje, Amerikaanse vogelkers en hulst, maar de struiklaag is veelal afwezig. Ook de kruidlaag is in het grootse deel van het gebied marginaal ontwikkeld en vrijwel beperkt tot de bosranden en de randen van de paden en lanen die het gebied doorkruisen. De vegetatie is ook hier betrekkelijk soortenarm, met een dominantie van bosbes, braam en verschillende grassoorten. Beschermde vaatplanten werden in het plangebied niet aangetroffen. Op een enkele plaats komt dalkruid voor. Dalkruid wordt beschouwd als een indicator voor oude bosgrond.

Literatuuronderzoek

Uit de literatuur is het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied Oude Tempel niet bekend. Ook in de ruime omgeving van het plangebied zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen.

5.1.1 Effectbeoordeling beschermde vaatplanten

- Er zijn geen beschermde plantensoorten in het plangebied aanwezig.
- Er treden geen nadelige effecten op ten aanzien van beschermde flora.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Veldonderzoek 2016

Tijdens het veldonderzoek in 2016 zijn, verspreid door het hele plangebied, sporen aangetroffen van de das. Het betreft snuitputjes en mestputjes, die erop wijzen dat de das het gehele plangebied als foerageergebied gebruikt. Er werden twee zichtwaarnemingen van de das gedaan, tijdens nachtelijke bezoeken aan het plangebied.

Aan de oostzijde van het plangebied werd een burcht aangetroffen van de das. Hier is gedurende enkele weken een cameraval bij geplaatst. Vrijwel iedere nacht werd door de camera activiteit van de das geregistreerd. Tenminste twee exemplaren van de das maken gebruik van de burcht en op een enkele opname is een kleiner exemplaar zichtbaar. Waarschijnlijk gaat het om een jong exemplaar van de das. De burcht is actief in gebruik en dient hoogstwaarschijnlijk ook als voortplantingsplaats van de das.

Iets zuidelijk van de in gebruik zijnde burcht is een tweede burcht met twee pijpen aangetroffen. Ook hier is een cameraval geplaatst. De das werd ook hier waargenomen, maar het gaat om een vrij beperkt aantal waarnemingen. Aangenomen wordt dat het bij deze pijp gaat om een oude burcht, die niet meer actief in gebruik is. De das foerageert langs de lanen in het plangebied maar vooral ook op de gazons van het landgoed Oude Ankh direct ten noorden van het plangebied.

Naar aanleiding van bevindingen van medewerkers van de gemeente Soest in begin 2017 dat de dassenburcht verlaten is, is nader onderzoek uitgevoerd. Het gehele plangebied is doorlopen om mogelijke andere

dassensporen in kaart te brengen en er zijn twee camera's bij de burcht geplaatst. Op 5 april 2017 zijn twee camera's bij de burcht geplaatst. De camera's zijn zodanig geplaatst dat alle pijpen van de burcht in beeld waren. De camera's zijn op 10 april verwijderd en op 12 april weer geplaatst. Hierna zijn de camera's op 25 april definitief verwijderd. Filmbeelden en foto's laten zien dat er in de nachten van 6, 7 en 8 april bij de burcht geen dassenactiviteit is geweest. Op 9 april is één das bij de burcht aanwezig. Beelden gemaakt op 20, 21, 22, 23 en 24 april laten steeds meerdere dassen zien. Analyse wijst uit dat het gaat om een familie met twee jonge dassen (figuur 5.1)

Afbeelding 5.1 | Schermafbeelding van opname van één volwassen en twee jonge dassen op 22 april 2017

De iets zuidelijker gelegen burcht met twee pijpen waar in 2016 incidenteel een das is gezien is geheel verlaten. Beide pijpen zijn deels ingestort en deels verstopt met dor blad en takken. Ter controle zijn in beide pijpen enkele takken geplaatst. Zou een das een pijp gebruiken dan worden de takjes omgedrukt. Dat is niet gebeurd. De afbeeldingen 5.2 – 5.4 geven dit duidelijk weer.

Afbeelding 5.2 | Versperde pijp op 10 april 2017

Afbeelding 5.3 | Versperde pijp op 14 april 2017

Afbeelding 5.4 | Versperde pijp op 19 april 2017

Op 1 mei kregen we de melding van een tweede burcht in het noordelijk deel van het plangebied. Ter controle zijn er camera's geplaatst. De beelden wijzen uit dat het hier gaat om een dassenburcht met minimaal één volwassen vos en één jong.

De eekhoorn komt eveneens in het gebied voor. Sporen werden aangetroffen aan de westzijde van het plangebied in de vorm van aangevreten kegels van naaldbomen. De eekhoorn werd eveneens vastgelegd op de wildcamera die stond opgesteld bij de dassenburcht.

Het aantal waarnemingen van de eekhoorn in het plangebied is zeer beperkt. De soort komt in een lage dichtheid in het plangebied voor. Er zijn geen nesten van de soort gevonden. De eekhoorn gebruikt het gebied incidenteel als foerageergebied. Waarschijnlijk bevinden de nesten zich in het parkbos ten noorden van het plangebied.

Afbeelding 5.5 | Eekhoorn. Opname met cameraval

literatuuronderzoek

Uit de literatuur zijn diverse waarnemingen van de eekhoorn uit het plangebied bekend. Andere strikt beschermde soorten werden niet aangetroffen. De Utrechtse Heuvelrug vormt leefgebied van de boommarter. Deze soort komt over vrijwel de gehele heuvelrug voor. Hoewel geen waarnemingen bekend zijn is het aannemelijk dat het plangebied mogelijk incidenteel benut wordt als foerageergebied door de boommarter. Gezien het ontbreken van sporen is het zeer onwaarschijnlijk dat binnen het plangebied een vaste verblijfplaats van de boommarter is.

5.2.1 Effectbeoordeling beschermde grondgebonden zoogdieren.

In het plangebied komen de beschermde grondgebonden zoogdieren das en eekhoorn voor. De voorgenomen woningbouw zal met name op de das een zeer nadelig effect hebben. De huidige burcht zal verdwijnen en een deel van het foerageergebied zal vernietigd worden. Dit is een overtreding van artikel 3.10, lid a en b. Bij uitvoering van de nieuwbouwplannen zijn voor de das geen mogelijkheden in het plangebied te overleven, temeer daar ook het westelijk van het plangebied gelegen Apollo Noord eveneens volgebouwd zal worden. Mitigatie is noodzakelijk.

De vos is vrijgesteld, hierdoor is ook de burcht vrijgesteld. Wel dient bij de werkzaamheden de zorgplicht in acht te worden genomen.

Ook het foerageergebied van de eekhoorn wordt aangetast. Dit betreft een overtreding van artikel 3.10, lid b. De oude laanstructuren blijven behouden. Hierdoor zal de eekhoorn zich in een deel van het plangebied na

de woningbouw kunnen handhaven en het gebied grotendeels blijven benutten als foerageergebied.

De boommarter maakt mogelijk incidenteel gebruik van het plangebied als foerageergebied. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden.

- De dassenburcht zal, evenals het foerageergebied van de das vernietigd worden.
- Een deel van het foerageergebied van de eekhoorn zal vernietigd worden. De kwaliteit van het foerageergebied zal afnemen.
- De boommarter ondervindt geen nadelige effecten van de woningbouw.
- Er vindt overtreding plaats van Artikel 3.10, lid b.
- Mitigatie is noodzakelijk.

Bij de herinrichting van het plangebied Oude Tempel worden ten aanzien van grondgebonden zoogdieren verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (3.10 en lid b) overtreden. Om deze reden is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren. De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in hoofdstuk 6 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren.

5.3 Vleermuizen

Veldonderzoek 2016

In de Oude Tempel wordt door diverse vleermuizen gefoerageerd. Buiten de begrenzing aan de noordzijde van het plangebied is een zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis in een eik met spechtenholen. Er werd één invliegend exemplaar waargenomen. De gewone grootoorvleermuis foerageert veelvuldig op het terrein van het landgoed Oude Ankh ten noorden van het plangebied, maar ook in het plangebied en dan met name in de buitenste lanen. In het middendeel is de soort minder aangetroffen.

Van de rosse vleermuis is een paarverblijfplaats aanwezig aan de noordzijde van het plangebied. Hier werden circa vijf roepende exemplaren vliegend waargenomen. Aan de hand van de aanwezigheid van roepende dieren kan geconcludeerd worden dat in de directe omgeving een verblijfplaats aanwezig is. Het invliegen of uitvliegen is echter niet waargenomen, waardoor niet met zekerheid kan worden gezegd in welke boom de dieren exact verblijven. De verblijfplaats is daarom globaal weergegeven op de kaart. Na

het uitvliegen foerageert de rosse vleermuis kort boven het grasland ten noorden van het plangebied, maar vertrekt daarna al snel naar vermoedelijk meer open foerageergebied, zoals vochtige graslanden, heiden en moerassen ver buiten het plangebied. In het plangebied zelf zijn geen foeragerende rosse vleermuizen aangetroffen.

Aan de westzijde van het plangebied werden in de nazomer verschillende roepende exemplaren van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Paarverblijven van de gewone vleermuis bevinden zich vrijwel altijd in gebouwen. Omdat de waarnemingen van roepende exemplaren zich concentreren nabij de bebouwing aan de west- en noordwestzijde van het plangebied, wordt er vanuit gegaan dat de paarverblijfplaatsen zich in de gebouwen buiten het terrein bevinden en niet in boomholten. Het gehele plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis als foerageergebied gebruikt. Met name langs de open lanen werden tijdens ieder nachtelijk bezoek enkele exemplaren van deze soort aangetroffen. Het gaat naar schatting om circa vijf exemplaren die vrijwel iedere nacht het plangebied benutten als foerageergebied.

De laatvlieger komt talrijk in het gebied voor. Net als de gewone dwergvleermuis gebruikt de laatvlieger de lanen als foerageergebied. In noord-zuid richting wordt het plangebied door vier lanen doorsneden. Boven iedere laan werden tijdens vrijwel ieder veldbezoek laatvliegers aangetroffen. Geschat wordt daarom dat circa vier tot zes exemplaren van de laatvlieger het plangebied benutten als foerageergebied. Verblijfplaatsen van de laatvlieger bevinden zich altijd in gebouwen. In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Een verblijfplaats van deze soort in een boomholte en dus in het plangebied is met zekerheid uit te sluiten.

De ruige dwergvleermuis werd slechts één keer foeragerend waargenomen. Jaarlijks trekt de ruige dwergvleermuis vanuit leefgebieden in het oosten van Europa naar Nederland. De grootste aantallen worden bereikt langs de kust, verder landinwaarts is de soort minder talrijk. Verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis bevinden zich in boomholten of gebouwen. In het plangebied werden echter geen verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aangetroffen.

De kleine dwergvleermuis werd één keer foeragerend op het landgoed Oude Ankh ten noorden van het plangebied aangetroffen. In het plangebied zelf is de soort

niet aangetroffen. De kleine dwergvleermuis wordt als zeer zeldzaam voorkomende soort in Nederland beschouwd.

Van de watervleermuis werden drie exemplaren zeer kortstondig in het gebied waargenomen. Waarschijnlijk passeerden deze dieren het plangebied op weg van de verblijfplaats naar foerageergebieden in de omgeving. Verblijfplaatsen van de watervleermuis bevinden zich veelal in bomen, maar deze werden niet aangetroffen, evenmin als foerageerplaatsen.

Literatuuronderzoek

Uit de literatuur zijn uitsluitend enkele waarnemingen van de gewone dwergvleermuis binnen de begrenzing van het plangebied bekend. In de ruimere omgeving van het plangebied zijn diverse vleermuissoorten bekend, met name op de verschillende in de omgeving van het plangebied gelegen defensie-terreinen. De diversiteit aan soorten is op deze terreinen in grote lijnen vergelijkbaar met die binnen de Oude Tempel.

5.3.1 Effectbeoordeling vleermuizen

Het onderzoeksgebied wordt door gewone grootvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis als foerageergebied gebruikt. Andere soorten als watervleermuis trekken incidenteel door het gebied. Slechts van de rosse vleermuis is een verblijfplaats binnen het onderzoeksgebied aangetroffen. De gewone grootvleermuis heeft een verblijfplaats op het landgoed Oude Ankh ten noorden van het onderzoeksgebied.

Tijdens de bouw kunnen in het plangebied foeragerende vleermuizen worden verstoord. Dit is echter makkelijk te voorkomen door 's nachts niet te werken en geen uitstralende verlichting te gebruiken. Tijdens de bouw vindt wel aantasting van het foerageergebied plaats, waardoor dieren het plangebied tijdelijk mijden. In de directe omgeving zijn echter voldoende alternatieve foerageerplekken voorhanden. Daarnaast wordt de bouw in fasen uitgevoerd, waardoor niet het hele plangebied in één keer wordt aangetast.

Voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger zullen de omstandigheden na inrichting van het gebied verbeteren. De structuur in het plangebied zal sterk toenemen door aanleg van straten en tuinen. Tezamen met de oude eiken en beukenlanen zal er een gevarieerd foerageergebied ontstaan. Doordat de tuinen een rijke en gevarieerde beplanting krijgen (gevarieerd in soorten, maar ook in structuur,

omvang en hoogte) zal de insectenfauna sterk toenemen waardoor de foerageer mogelijkheden voor vrijwel alle soorten vleermuizen verbeterd worden. Voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger, beiden gebouwbezonende soorten, ontbreken nu verblijfplaatsen omdat gebouwen in het plangebied niet aanwezig zijn. In de te bouwen woningen zullen in veel woningen voorzieningen voor vleermuizen aangebracht worden. Hiervan zullen laatvlieger en gewone dwergvleermuis zeer waarschijnlijk gebruik maken en kolonies vormen.

Ten aanzien van de laatvlieger, ruige – en gewone dwergvleermuis worden geen verbodsbepalingen overtreden.

De gewone grootoorvleermuis is een lichtschuwe soort die het gebied na inrichting waarschijnlijk minder intensief zal benutten al foerageergebied. De soort kan echter uitwijken naar het landgoed Oude Ankh, direct ten noorden van het plangebied. Dit landgoed is recent onder de Natuurschoonwet gerangschikt. Dit betekent een garantie voor behoud van de structuur het landgoed, waardoor de foerageermogelijkheden voor de grootoorvleermuis behouden blijven. De verblijfplaats ten noorden van het onderzoeksgebied wordt niet aangetast.

De rosse vleermuis heeft een paarplaats in een oude beukenlaan. Hoewel deze zal behouden blijven is mitigatie noodzakelijk.

- Het foerageergebied van de gewone grootoorvleermuis wordt aangetast, dit is een overtreding van artikel 3.5.
- Het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger zal in kwaliteit toenemen door structuurvergroting na de herinrichting.
- Na herinrichting van het gebied nemen de vestigingsmogelijkheden voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger toe, zeker als er speciale voorzieningen in de nieuw te bouwen woningen worden aangebracht.
- Het paarverblijf van de rosse vleermuis en ook het marginale foerageergebied van deze soort wordt niet aangetast.
- Er zijn geen nadelige effecten op de watervleermuis.

Bij de herinrichting van het plangebied Oude Tempel worden ten aanzien van vleermuizen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.5) overtreden. Om deze reden is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren en een ontheffing aan te vragen van de Wet natuurbescherming.

De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in hoofdstuk 7 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren.

5.4 Vogels

5.4.1 Jaarrond beschermde nesten

Veldonderzoek 2016

Centraal in het plangebied bevindt zich een nest van de buizerd. Deze soort broed onregelmatig in het plangebied en verplaatst hierbij geregeld van broedplaats (mondelijke mededeling van een bewoner van het terrein). In 2016 bevond het nest zich in een grove den en ten tijde van de waarneming broedde de buizerd. Of het broedgeval uiteindelijk met succes is afgerond, is onbekend.

Tijdens het in april 2017 uitgevoerde onderzoek naar de das is ook nader onderzoek verricht naar het voorkomen van de buizerd als broedvogel. Er zijn daarbij geen aanwijzingen gevonden dat de buizerd in het plangebied broedt. Wel is nog het nest aanwezig, maar dat wordt niet gebruikt.

Naar nestplaatsen van de sperwer is actief gezocht. Van deze soort zijn waarnemingen uit het verleden in het gebied bekend. Omdat de sperwer actief reageert op het afspelen van het geluid van de jongen, zijn deze geluiden op verschillende plaatsen in het gebied afgespeeld. De sperwer werd echter niet gevonden.

De bosuil is uit de omgeving van het plangebied bekend. Hoewel enkele voldoende grote holten in de bomen aanwezig zijn, werden geen nesten van de bosuil aangetroffen, noch werd de soort tijdens de nachtelijke inventarisaties bij het afspelen van de roep van de bosuil gehoord.

Waarnemingen van andere broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen zijn uit de directe omgeving van het plangebied niet bekend. Nesten van de havik en ransuil werden niet in het plangebied aangetroffen.

Literatuur

Uit de literatuur zijn geen gegevens bekend over broedgevallen van soorten met een jaarrond beschermd nest. Wel zijn enkele soorten waarvan het nest jaarrond is beschermd overvliegend of rusten in

het gebied waargenomen. Het gaat om de buizerd, sperwer en bosuil.

5.4.2 Effectbeoordeling vogels met jaarrond beschermde nesten

De buizerd is opgenomen in de Vogelrichtlijn en staat vermeld in de lijst van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. De boom met het nest waar de buizerd in 2016 gebroed heeft zal bij het realiseren van de nieuwbouwplannen worden gekapt. Bij de herinrichting van het plangebied Oude Tempel wordt ten aanzien van de buizerd artikel 3.1, lid 2 en lid 4 (Vogelrichtlijnsoorten) overtreden. Maar ook wordt artikel 3.10, lid b (Overige soorten) overtreden. Om deze redenen is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren.

De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in hoofdstuk 7 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren.

- Het nest van de buizerd zal vernietigd worden.
- Dit is een overtreding van artikel 3.1, lid 2 en lid 4 en artikel 3.10, lid b.
- Mitigatie is noodzakelijk.

5.4.3 Algemene broedende vogels

Veldonderzoek

Diverse algemene vogels maken van het plangebied gebruik als broedgebied. Opvallend is het grote aantal territoria van de grote bonte specht en de boomklever. Van de spechtenholtes profiteren ook andere holenbroeders, zoals koolmees en pimpelmees. De hollenduif broed eveneens in het plangebied.

Enkele andere opvallende broedvogels binnen het plangebied zijn de zwarte specht, kuifmees, goudhaantje en goudvink. Diverse andere algemene vogelsoorten benutten het plangebied Oude Tempel ook als broedgebied. De nachtzwaluw werd roepend in het gebied waargenomen, maar of deze soort hier daadwerkelijk tot broeden is gekomen, is onbekend.

5.4.4 Effectbeoordeling algemene broedvogels

In het plangebied komen meerdere soorten broedvogels met meerdere broedparen per soort tot broeden. Indien werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd worden daarbij mogelijk nesten vernield. Dat is een overtreding van artikel 3.1 en 3.5. Om deze reden is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren.

De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in hoofdstuk 7 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren. Alle nesten van algemene broedvogels zijn beschermd zolang ze in gebruik zijn. Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd betekent dat een overtreding van artikel 3.1 lid 1, lid 2 en lid 4. Een ontheffing is niet mogelijk. Derhalve dienen, als mitigatie, de werkzaamheden buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) uitgevoerd te worden. Soms broeden vogels ook buiten de reguliere broedperiode. Ook dan zijn de nesten beschermd.

- Nesten van algemene broedvogels worden, indien in de broedperiode gewerkt wordt, vernietigd.
- Dit is een overtreding van artikel 3.1 lid 1, lid 2 en lid 4.
- Mitigatie is noodzakelijk.

5.5 Vissen

Er is geen oppervlakte water, derhalve zijn er geen vissen in het gebied aanwezig.

5.5.1 Effectbeoordeling beschermde vissen

- Vissen zijn in het plangebied niet aanwezig.
- Er geen nadelige effecten op deze soortgroep.

5.6 Amfibieën

Veldonderzoek

Vanwege het ontbreken van open water zijn er geen voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën in het plangebied. Als landhabitat en overwinteringsgebied biedt het plangebied echter wel mogelijkheden voor amfibieën. De nabij gelegen tuinvijvers kunnen als voortplantingsplaats voor deze soorten dienst doen. Mogelijk gebruiken soorten als bruine kikker en gewone pad het terrein als zomerbiotoop. Deze soorten zijn echter niet aangetroffen.

Literatuur

Er zijn geen gegevens van beschermde amfibieën uit het plangebied of de ruimere omgeving bekend.

5.6.1 Effectbeoordeling beschermde amfibieën

- In het plangebied komen geen beschermde amfibieën voor.
- Er zijn geen nadelige effecten op beschermde amfibieën.

5.7 Reptielen

Veldonderzoek

In de periode van begin mei tot begin oktober 2016 hebben verspreid over drie van de vier noord-zuid georiënteerde lanen 21 donkergroene bitumen golfplaatjes in het gebied gelegen, waaronder hazelwormen zich graag opwarmen. De plaatjes zijn uitgelegd op de plaatsen waar de kans op het aantreffen van de hazelworm groot was. In totaal werden 15 exemplaren van de hazelworm onder de plaatjes aangetroffen. Het is hierbij niet geheel uitgesloten dat enkele exemplaren meerdere keren zijn gevangen en dat er op locaties waar geen plaatjes uitgelegd zijn ook hazelwormen voorkomen. Bij vier exemplaren gaat het om juveniele dieren. Dit betekent dat de hazelworm zich in het plangebied voortplant.

Er is actief gezocht naar de levendbarende hagedis, die eveneens gebruik maakt van reptielenplaatjes. De levendbarende hagedis werd echter niet aangetroffen. Andere reptielensoorten zijn op basis van hun verspreiding en biotoopvoorkeur in het plangebied niet te verwachten.

Literatuur

Vanuit de literatuur zijn enkele oudere waarnemingen van de hazelworm bekend in het plangebied. Waarnemingen van andere reptielensoorten uit het plangebied zijn niet bekend. Uit de nabije omgeving van het plangebied is wel het voorkomen van de zandhagedis bekend, maar deze soort is beperkt tot de meer open heidegebieden die niet in het plangebied aanwezig zijn.

5.7.1 Effectbeoordeling beschermde reptielen

In het plangebied komt de hazelworm langs enkele lanen voor. In totaal zijn, inclusief jonge dieren, minimaal 15 individuen gevonden. Waarschijnlijk is de populatieomvang een veelvoud hiervan. Bij de herinrichting zal veel van het huidige leefgebied verloren gaan. Mogelijk worden ook individuen verstoort of gedood.

Bij de herinrichting van het plangebied Oude Tempel worden ten aanzien van reptielen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10) overtreden. Om deze reden is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren.

De mitigerende maatregelen, zoals beschreven in hoofdstuk 7 van dit rapport, zijn noodzakelijk om de voorgenomen werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming te kunnen uitvoeren.

- Een deel van het leefgebied van de hazelworm wordt vernietigd.
- Dit is een overtreding van artikel 3.10, lid 1, lid 2 en lid 4.
- Mitigatie is noodzakelijk.

5.8 Ongewervelden

Verschillende soorten libellen, dagvlinders en enkele keversoorten worden beschermd onder de Wnb. Deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun biotoop. Van de meeste soorten is de aanwezigheid op basis van hun verspreiding en habitatvoorkeur uit te sluiten. Het voorkomen van strikt beschermde libellensoorten is uit te sluiten. Voortplantingswater ontbreekt in het plangebied. De beschaduwde omgeving biedt libellen geen geschikte mogelijkheden om te foerageren.

Het strikt beschermde heideblauwtje komt in de omgeving van het plangebied voor, bijvoorbeeld op de nabijgelegen vliegbasis Soesterberg. Deze soort heeft en voorkeur voor open, vochtige tot vrij droge heidegebieden, met een voldoende nectaraanbod. Het plangebied biedt echter een overwegend beschaduwde habitat, waarin het heideblauwtje zich niet thuis voelt. Het voorkomen van deze soort is daarom uit te sluiten. Het voorkomen van andere strikt beschermde ongewervelden is op basis van habitatvoorkeur en verspreiding uit te sluiten.

Literatuur

Uit de ruime omgeving van het plangebied zijn ook geen waarnemingen bekend van strikt beschermde soorten ongewervelden. Alleen het heideblauwtje is bekend van de vliegbasis Soesterberg, op ruime afstand van het plangebied.

Effectbeoordeling beschermde ongewervelden

- In het plangebied komen geen beschermde ongewervelden voor.
- Er zijn geen nadelige effecten van de nieuwbouwplannen op beschermde ongewervelden.

6 Gunstige staat van instandhouding

Na de herinrichting van het plangebied zal het, zonder het treffen van mitigerende maatregelen, voor een aantal soorten een ongeschikt leefgebied worden. Dat geldt met name voor das, hazelworm en buizerd. Op andere soorten heeft de herinrichting geen of weinig invloed.

6.1 Das

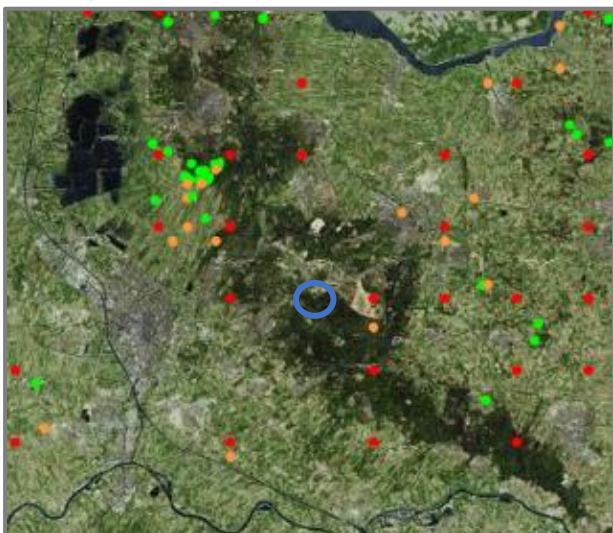
De dassenburcht zal voor het terrein niet behouden kunnen blijven, ook niet als er mitigatie wordt toegepast.

De das neemt sinds 1980 sterk toe in de provincie Utrecht. Tot 1980 was één burcht bekend bij Maartensdijk. Nadat het de das gelukt was de oostkant van de A27 te bereiken is de soort aan een gestage opmars bezig. Tegenwoordig komt de das vrij algemeen aan-

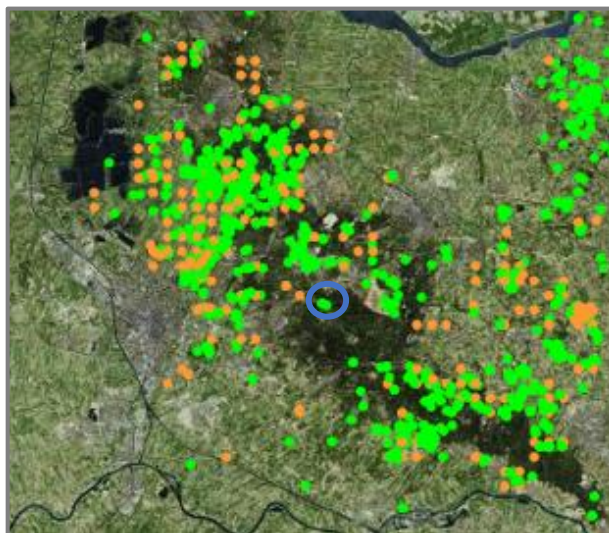
eengesloten voor in het midden en oosten van de provincie Utrecht. Niet alleen de omvang van het verspreidingsgebied neemt nog steeds toe, maar ook het aantal burchten binnen het verspreidingsgebied neemt gestaag toe. In die zin kan gesteld worden dat de regionale gunstige staat van instandhouding van de das niet in gevaar komt. Figuur 5.3 en 5.4 geven een overzicht van de toename van de das in Midden Nederland tussen 1990 en 2017 op basis van gegevens van de NDFP. Figuur 5.4 geeft de huidige verspreiding weer zoals getoond op de website van de Zoogdierverseniging (www.zoogdierverseniging.nl).

Ook landelijk vertoont de das een toename sinds 1980. De soort komt tegenwoordig vrij algemeen voor in Midden, Zuid en Oost Nederland. De landelijke staat van instandhouding van de das is gunstig.

Figuur 5.3 | Verspreiding van de das 1980 – 1990. Het plangebied is met aangegeven (Bron: NDFP 2017)

Figuur 5.4 | Verspreiding van de das 2007 – 2017. Het plangebied is met aangegeven (Bron: NDFP 2017)

6.2 Vleermuizen

Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is er geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding. Voor laatvlieger,

gewone -, kleine - en ruige dwergvleermuis zal de situatie na de herinrichting juist verbeteren. Geen van de deze soorten is erg lichtgevoelig, sterker nog, ze jagen graag bij lantaarnpalen. Door de bebouwing met veel groen (grote achtertuinen) neemt de structuur van het

plangebied toe. Ook de insectenrijkdom neemt toe omdat de diversiteit in het plangebied sterk toeneemt. De functionaliteit van het foerageergebied van de genoemde soorten wordt door de herinrichting niet aangetast; de functionaliteit wordt zelf verbeterd.

De genoemde soorten zijn alle gebouw bewonende soorten. Voortplantings- of vaste verblijfplaatsen van de genoemde soorten zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Door in de nieuw te bouwen woningen verblijfplaatsen voor de genoemde soorten vleermuizen aan te brengen zal het plangebied sterk in waarde stijgen. Omdat de beukenlanen met holten behouden blijven verwachten we geen wezenlijk effect op de functionaliteit van het gebied voor de rosse vleermuis.

De functionaliteit van het foerageergebied van de grootoorvleermuis wordt mogelijk aangetast. De grootoorvleermuis is lichtgevoeliger dan de hiervoor genoemde soorten en zal verlichte plaatsen mijden. Het terrein direct ten noorden van het plangebied, het landgoed Oude Ankh, blijft echter onaantast. Het terrein is recent onder de Natuurschoonwet gerangschikt waardoor behoud van het landgoed voor vele jaren is gegarandeerd waardoor geschikt foerageergebied in de directe omgeving behouden blijft. De grootoorvleermuis foerageert ook nu al op het Landgoed Oude Ankh en kan dat ook na de herinrichting van het plangebied blijven doen.

Er is geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding van de vleermuissoorten, regionaal of landelijk.

6.3 Hazelworm

Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is er geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding van de hazelworm. De mitigatie behelst het weggevangen en verplaatsen van de dieren naar een geschikt leefgebied in de directe omgeving.

De hazelworm komt sporadisch in het plangebied voor. In de ruime omgeving komt de soort wijd verspreid voor, zeker gezien de geringe trefkans van de hazelworm. Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is er geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding van de populatie hazelwormen ter plaatse noch lokaal. De landelijke staat van instandhouding van de hazelworm wordt beoordeeld als gunstig. De soort laat een sterke

toename zien op de routes waar hij wordt gemonitord (bron: RAVON/CBS) en op de Rode Lijst staat hij de in de categorie 'Thans niet bedreigd'. De ingreep heeft geen effect op de landelijke staat van instandhouding. Ook de regionale staat van instandhouding wordt beschouwd als gunstig. Van der Grift (2004) toont in een studie, gebaseerd op het LARCH-model, aan dat voor het gehele centrale gedeelte van de Utrechtse Heuvelrug, sprake zou zijn van de vorming van een groot habitatnetwerk en dat in alle deelgebieden, inclusief de leefgebieden binnen de gemeente Soesterberg, sprake zou zijn van een sterk duurzame populatie (overlevingskans >99% in 100 jaar).

6.4 Buizerd

Van de buizerd is in 2016 één broedpaar in het plangebied aanwezig. De soort ontbreekt in 2017 als broedvogel. Bij de herinrichting zal het jaarrond beschermde nest van de buizerd verloren gaan. In de omgeving is de buizerd een vrij algemene broedvogel. Door de ingreep wordt het aantal buizerds buiten het plangebied niet aangetast. Op meerdere plaatsen in de omgeving is geschikt broedgebied waar de buizerd uit het plangebied naar verwachting snel een nieuwe nestlocatie zal betrekken. Het verloren gaan van één broedpaar leidt niet tot een ongunstige lokale en regionale staat van instandhouding. Figuur 5.5 geeft een overzicht van waarnemingen van de buizerd uit de directe omgeving van het plangebied gedurende de laatste vijf jaar. Vrijwel alle stippen zijn waarnemingen van een buizerd en hebben geen betrekking op een broedgeval. Toch geeft de ruime verspreiding van waarneming van de buizerd aan dat de omgeving een geschikt leefgebied voor de soort is.

Figuur 5.5 | Verspreiding van de buizerd 2012 – 2017. Het plangebied is met aangegeven.

7 Mitigerende maatregelen

De doelstelling van de Wet natuurbescherming is de bescherming van de biodiversiteit zonder stijging van lasten voor bedrijven en burgers. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de provincies ligt. Onderstaand zijn de voor het onderhavige project relevante (verbods-)artikelen genoemd. Daarbij is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen en uitsluiten van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau.

7.1 Algemene mitigerende maatregelen

In de Wet natuurbescherming is in Artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde tijdens het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht deze te typeren vallen als zijnde ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen, de algemene zorgverplichting toch in acht genomen dient te worden.

Indien beschermde soorten zijn aangetroffen dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven en gelden voor alle werkzaamheden in het plangebied. Zij worden daarom niet nogmaals benoemd bij de specifieke maatregelen die per soort of soortengroep beschreven zijn.

- De werkzaamheden dienen door een ter zake deskundige ecooloog begeleid te worden. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt er tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming).
- Er moet voor het project een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin alle te nemen maatregelen, worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn.
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, wordt direct contact opgenomen met de ter zake deskundige ecooloog.
- Voor alle werkzaamheden geldt dat broedvogels voor kunnen komen. De nesten van deze vogels zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode.
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd.
- Wanneer er geen vogels nestelen, kan er begonnen worden met de ingreep. Indien broedgevallen aanwezig zijn dient, in overleg met de ter zake deskundige ecooloog, een andere periode voor de werkzaamheden vastgesteld te worden.
- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van nesten in de broed- en nestperiode.
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren.

7.1.1 Voorkomen van doden

In lid 1 van de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden.

Het uitvoeren van werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden, houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen en uit te sluiten. De mitigerende maatregelen zorgen voor het mitigeren van effecten op korte termijn (het voorkomen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden) en op lange termijn (na afronding van de herinrichting van het plangebied). De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande soortenstandaards, welk onderstaand toegelicht is. De specifieke te nemen mitigerende maatregelen zijn soort of soortengroep beschreven in paragraaf 7.2 t/m 7.5.

7.2 Mitigatie das

Op de huidige locatie van de burcht van de das is een kruising van wegen gepland. Dit betekent dat de burcht verwijderd dient te worden. De dassen zullen worden gevangen en verplaatst naar een nieuwe geschikte locatie. In overleg met het Utrechts Landschap is het landgoed Beukbergen aangewezen als geschikte uitzetlocatie. In dit terrein komen geen dassen voor. Bovendien is het op korte afstand gelegen van Oude Tempel (2 km). Voor het vangen en verplaatsen dient een deugdelijk Plan van aanpak opgesteld te worden waarin onderstaande richtlijnen nader uitgewerkt worden.

Het tijdstip van vangen en verplaatsen dient uitsluitend plaats te vinden tussen 1 augustus tot en met 31 december. De dieren moeten gevangen of uitgegraven worden onder deskundige begeleiding. Op de uitzetlocatie zal beschutting voor de das aangebracht worden. Deze kan bestaan uit een aan te leggen kunstburcht of enkele loze pijpen in een hoop grond. Om er voor te zorgen dat de dassen de uitzetlocatie niet meteen verlaten en gaan zwerven dient deze uitgerasterd te worden. Het raster zal minimaal drie weken moeten blijven bestaan. In tussentijd worden de dieren gevoerd. Na drie weken, als de dieren het alternatieve onderkomen hebben geaccepteerd kan het raster verwijderd worden.

Het vangen en verplaatsen zal geschieden overeenkomstig de richtlijnen in de soortenstandaard Das (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014).

Samengevat:

- De dassen worden gevangen en verplaatst tussen 1 augustus en 31 december.

- De uitzetlocatie wordt in overleg met het Utrechts Landschap gekozen.
- Op de uitzetlocatie wordt een alternatieve burcht aangelegd welke wordt uitgerasterd.
- Het raster blijft gedurende drie weken aanwezig. In die periode worden de dieren bijgevoerd.
- Nadat de huidige burcht is verlaten wordt deze grondig vernietigd.

Afbeelding 7.1 | Wroetsporen das op gazon

7.3 Mitigatie vleermuizen

In de huidige situatie foerageren de vleermuizen vrijwel uitsluitend in en langs de lanen met oude beuken en eiken in het plangebied. Bij de herinrichting zullen deze bomenrijen behouden blijven en daarmee ook dit deel van het foerageergebied. Ook de paarplaats van de rosse vleermuis blijft op deze wijze behouden. In de nieuw te bouwen woningen worden voorzieningen aangebracht voor laatvlieger, gewone -, ruige – en kleine dwergvleermuis. Boeiboorden worden geschikt gemaakt voor vleermuizen door ze toegankelijk te maken. In kopgevels worden inbouwkasten met een invliegopening (IB VL 01) aangebracht. Deze worden gekoppeld aan 5 inbouwkasten zonder invlieg opening (IB VL 02) zodat er ruime vleermuisverblijven met meerdere toegankelijke ruimtes met verschillende klimatologische omstandigheden ontstaan. Deze kasten kunnen fungeren als paarplaats, zomerverblijfplaats en (kraam)kolonieplaats.

De kasten worden zo hoog mogelijk in de kopgevel aangebracht met een minimale hoogte van drie meter. De vaste verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis ligt buiten het plangebied. Deze wordt niet aangetast. De gewone grootoorvleermuis is bij de vaste verblijfplaats gevoelig voor licht. Om die reden

wordt er tijdens de herinrichting zorg voor gedragen dat de verblijfplaats niet verlicht wordt. Dit kan onder meer door het aanbrengen van schermen om het licht te weren.

De gewone grootoorvleermuis gebruikt vooral de buitenste lanen als foerageergebied. Deze zullen na de herinrichting, afhankelijk van de mate van verlichting, beschikbaar blijven voor de grootoorvleermuis. Verlichting dient laag aangebracht te worden en zodanig geplaatst te worden dat er geen uitstraling naar de omgeving plaats vindt.

Het deel ten noorden van het plangebied zal door aanplant van struiken meer geschikt gemaakt moeten worden als foerageergebied.

Samengevat:

- De beuken- en eikenlanen in het plangebied worden niet gekapt;
- In de nieuw te bouwen woningen worden in kopse gevels gekoppelde vleermuiskasten ingemetseld;
- De kasten worden zo hoog mogelijk aangebracht, minimale hoogte bedraagt drie meter;
- In de lanen en straten wordt lage, vleermuisvriendelijke verlichting aangebracht die niet naar de omgeving uitstraalt;
- De verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis wordt niet verlicht;
- Zo nodig worden schermen aangebracht om het licht te weren;
- Door aanplant van struiken wordt het noordelijke deel meer geschikt als foerageergebied.

Afbeelding 7.2 | Ingeboude vleermuiskasten

7.4 Mitigatie hazelworm

De hazelworm is langs enkele lanen met bosbesondergroei aangetroffen. Het gaat waarschijnlijk om een gering aantal dieren. Bij de herinrichting zal dit leefgebied verloren gaan.

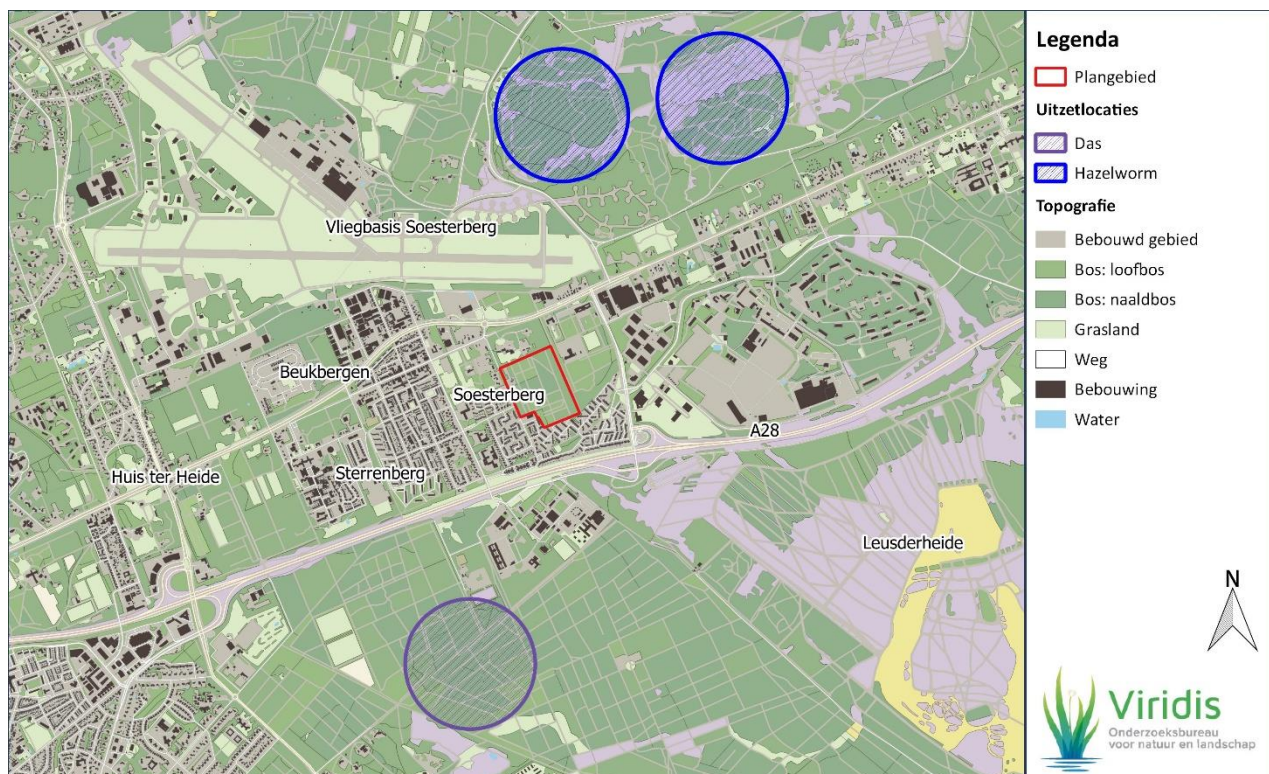
De aanwezige dieren worden met behulp van reptielplaatjes gevangen. De reptielplaatjes worden in het huidige leefgebied uitgelegd. De hazelwormen verblijven graag onder deze plaatjes, om op te warmen en om zich te verschuilen. Er worden minimaal 60 plaatjes in het huidige leefgebied uitgelegd. Hierdoor wordt bereikt dat in korte tijd vrijwel alle hazelwormen kunnen worden weggevangen. De plaatjes worden twee keer per week gecontroleerd. Bij omkeren van de plaatjes kunnen de dieren eenvoudig worden opgepakt en verzameld in een opvangbak met grond en losse vegetatie waarin de dieren kunnen schuilen. De gevangen hazelwormen worden elders, in geschikt leefgebied uitgezet. Het controleren wordt zo lang uitgevoerd tot dat geen hazelwormen meer worden aangetroffen. In 2016 heeft Bureau Viridis onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van de hazelworm in de omgeving van het plangebied. Hierbij kwam naar voren dat in het gebied De Stompert en het gebied De Palz hazelwormen voorkomen, maar dat niet alle plaatsen bezet zijn door de hazelworm. Dit kon door middel van onderzoek met reptielplaatjes worden vastgesteld. (Douwes, 2016). Figuur 6.1 geeft een overzicht van de ligging van beide uitzetgebieden ten opzichte van het plangebied.

De meest optimale periode voor het vangen van hazelwormen is de periode april tot juni. Dan is de warmtebehoefte het grootst en kunnen vrijwel alle hazelwormen worden gevangen. De dieren hebben nog geen jongen gekregen (die worden geboren in augustus en september, meestal 10 tot 15 per vrouwtje). Door voor de geboorte van de jongen de dieren weg te vangen zal het aantal te vangen hazelwormen geringer zijn dan het vangen na juli.

Samengevat:

- De hazelwormen op de huidige locatie worden gevangen.
- De dieren worden verplaatst naar de uitzetlocaties De Palz en De Stompert.

Figuur 7.3 | Uitzetlocaties

7.5 Mitigatie vogels

In het plangebied komen talloze vogels tot broeden, waaronder in 2016 ook de buizerd. Het nest van de buizerd is jaarrond beschermd. Door de herinrichting wordt het plangebied, in ieder geval tijdelijk, ongeschikt als broedgebied. De nestboom van de buizerd zal worden gekapt. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (15 maart tot 15 juli) uit te voeren worden geen in gebruik zijnde nesten vernield en worden er geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. De nestboom van de buizerd en omgeving daarvan wordt pas in augustus gekapt. Dan is er geen binding meer van de buizerd of de jonge vogels met de nestboom. De directe en bredere omgeving zullen worden gescand op de mogelijkheden voor vestiging van een buizerdpaar.

De nestboom van de buizerd verdwijnt bij uitvoering van de plannen. Het kappen zal geschieden na 1 augustus als er geen directe binding meer is met de nestboom.

Buizerds kunnen een nieuw nest maken in de directe omgeving, bijvoorbeeld in bomen langs de Korndorferlaan, maar ook elders zijn genoeg geschikte nestbomen aanwezig. Buizerd kunnen goed zelf een nieuw nest maken, maar gebruiken ook verlaten nesten van bijvoorbeeld zwarte kraai. Indien deze in de omgeving niet aanwezig zijn kan overwogen worden een kunsthorst te plaatsen.

Samengevat

- De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd;
- De nestboom van de buizerd en directe omgeving worden pas na 1 augustus gekapt;
- Indien noodzakelijk wordt op een geschikte locatie een kunsthorst geplaatst.

8 Conclusie

8.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?

Ja, in het plangebied komen 6 soorten vleermuizen voor, daarnaast nog das, hazelworm buizerd en eekhoorn.

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?

Ja, das, hazelworm, buizerd en grootoorvleermuis ondervinden negatieve effecten van de herinrichting van het plangebied.

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?

Een aantal optreden negatieve effecten op de beschermde soorten kunnen gemitigeerd worden. In hoofdstuk 7 worden de mitigerende maatregelen per soort of soortengroep beschreven.

- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Ja, het is voor een aantal soorten noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen. Tabel 8.1 geeft een overzicht van de soorten waarvoor een ontheffing dient te worden aangevraagd.

8.2 Ontheffingsaanvraag

Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen niet in alle gevallen geheel

te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden, is het aanvragen van een ontheffing van de voorgenomen wet noodzakelijk.

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen ontvangen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie van de aanwezige soorten, er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk en het project moet voldoen aan ten minste één van de in Artikel 3.3, 3.8 en 3.10 genoemde wettelijke belangen wanneer effecten op beschermde soorten worden verwacht. Bovendien moeten de effecten gemitigeerd worden.

De mitigerende maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 7. Het is noodzakelijk om deze mitigerende maatregelen in acht te nemen voorafgaande en/of gedurende het uitvoeren van de herinrichting van het plangebied om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen niet geheel te voorkomen zijn, is het aanvragen van een ontheffing van de voorgenomen wet noodzakelijk.

In paragraaf 8.4 wordt aangetoond dat er geen alternatieve locaties binnen de gemeente Soest aanwezig zijn, waar in overeenstemming met het bepaalde uit de Gebiedsontwikkeling 'Hart van de Heuvelrug' woningbouw gerealiseerd kan worden anders dan Apollo Noord en het plangebied Oude Tempel. Zou een dergelijke locatie wel aanwezig zijn, dan zal de ecologische schade naar verwachting even groot zijn als op de huidige locatie.

In hoofdstuk 6 wordt aangetoond dat de herinrichting voor geen van de beschermde soorten de gunstige staat van instandhouding lokaal, regionaal of nationaal aangetast wordt.

Tabel 8.1 | Overzicht van de soorten en hun beschermingsregime waarvoor een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Soort	Habitatrichtlijn	Vogelrichtlijn	Overige soorten	Overtreding art.	Mitigatie nodig	Ontheffing nodig
Das			X	3.10	ja	ja
Eekhoorn			X	3.10	nee	nee
Grootoorvleermuis	X			3.5	ja	ja
Rosse vleermuis	X			geen	nee	nee
Laatvlieger	X			geen	ja	nee
Watervleermuis	X			geen	nee	nee
Kleine dwergvleermuis	X			geen	ja	nee
Gewone dwergvleermuis	X			geen	ja	nee
Ruige dwergvleermuis	X			geen	ja	nee
Algemene broedvogels		X		geen	ja	nee
Buizerd		X		3.1; 3.5	ja	ja
Hazelworm			X	3.10	ja	ja

8.3 Wettelijk belang

In onderhavig geval is een onderbouwing van belang 1 uit Artikel 3.3, lid 4; Belang 4 uit artikel 3.3, lid 4; belang 3, uit Artikel 3.8, lid 5 en belang a uit artikel 3.10, lid 2 voldoende om aan de ontheffingsverlening ten grondslag te liggen. De herinrichting van het plangebied veroorzaakt geen permanente negatieve effecten ten aanzien van de aanwezige populaties.

8.3.1 Belang 1, Artikel 3.3

"in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid"

Dit belang geldt voor de ontheffingsaanvraag voor de buizerd en de algemene broedvogels beschermd onder artikel 3.1 'Vogelrichtlijn'. In de gemeente Soest is dringend behoefte aan extra woningen. Het aantal locaties in Soesterberg waar woningbouw kan worden uitgevoerd is echter beperkt. Het dorp is geheel omsloten door het Natuur Netwerk Nederland (NNN) waar woningbouw is uitgesloten. Het doel van de herinrichting is het bouwen van 270 – 300 woningen in het plangebied. Het plangebied (met het ernaast gelegen terrein van Apollo Noord) zijn de twee nog onbebouwde terreinen in het dorp, gelegen buiten de begrenzing van het NNN, waar een substantiële hoeveelheid woningen gebouwd kan worden. Door uitvoering van de nieuwbouwplannen kan het gebrek aan huur en koopwoningen deels opgeheven worden.

8.3.2 Belang 4, artikel 3.3

"Ter bescherming van flora en fauna"

Dit belang geldt voor de ontheffingsaanvraag voor de buizerd en de algemene broedvogels beschermd onder artikel 3.1 'Vogelrichtlijn'.

Meer dan 10 jaar geleden dreigde de Utrechtse Heuvelrug, Nederlands op één na grootste aaneengesloten natuurgebied, verregaand te versnipperen. De toename van de (auto)mobiliteit en de bouw van woningen en bedrijven maakten dat juist in het hart van dit aaneengesloten natuurgebied belangrijke verbindingen voor planten en dieren verloren dreigden te gaan. Daarom is in 2004 gestart met de gebiedsontwikkeling 'Hart van de Heuvelrug', met als doel de ruimtelijke kwaliteit en de belevingswaarde van de Heuvelrug te versterken. In 22 projecten wordt de roodgroen balans in het gebied verbeterd. Rode projecten (wonen, bedrijvigheid en zorg) leveren geld op voor de realisatie van natuur. De kwaliteitsimpuls voor de natuur is mogelijk dankzij rode ontwikkelingen in het gebied. De rode ontwikkelingen genereren de financiën voor de ontwikkeling, beheer en behoud van de groene projecten, zoals de aanleg van ecoducten. Hiermee worden een aantal drukke verkeersaders (A28 en Amersfoortseweg) in het gebied passeerbaar.

8.3.3 Belang 3, Artikel 3.8

“in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”

Dit belang heeft betrekking op de ontheffingsaanvraag voor de grootoorvleermuis en buizerd, beschermd onder artikel 3.5 ‘habitatrictlijn, verdragen van Bern en Bonn’.

Dit belang betreft activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. In de gemeente Soest heerst en bepaalde mate van woningnood. De gemiddelde wachttijd voor sociale huurwoningen bedraagt minimaal 1,5 jaar. Ook in de omliggende gemeentes heerst een woningtekort. Ook in die gemeentes dient woningbouw uitgevoerd te worden om Midden Nederland bewoonbaar te houden. Zo zal in de gemeente Amersfoort de bouw van circa 2000 woningen noodzakelijk zijn.

8.3.4 Belang a, Artikel 3.10

“in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied”

Dit belang heeft betrekking op de ontheffingsaanvraag voor de das, eekhoorn en hazelworm beschermd onder artikel 3.10 ‘nationaal beschermde soorten’.

Onder dit belang wordt een breed scala aan werkzaamheden geschaard. Het gaat doorgaans om ingrijpende veranderingen die leiden tot functieverandering of uiterlijke veranderingen van een gebied. Sloop van bebouwing, renovatiewerkzaamheden, aanleg van infrastructuur, kap van bosschages, etc. zijn voorbeelden van werkzaamheden onder belang a.

8.4 Alternatieven afweging

Het lukraak volbouwen van open delen op de Utrechtse Heuvelrug zou tot een grote aantasting leiden van natuur en landschap. In 2004 gestart met de gebiedsontwikkeling ‘Hart van de Heuvelrug’. Het programma Hart van de Heuvelrug is een gebiedsontwikkelingsprogramma dat zich richt op een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het gebied tussen Amers-

foort, Soest en Zeist. In de samenwerkingsovereenkomst Hart van de Heuvelrug (5 juni 2015) spreken de provincie Utrecht, gemeente Zeist en gemeente Soest met elkaar af te komen tot verdere realisering en afronding van de Groene en Rode Projecten binnen het Programma Hart van de Heuvelrug tot waardevolle natuur, recreatie, woon-, bedrijfs- en zorggebieden en zij beogen daarbij de investeringen in de Groene Projecten te verevenen met de (positieve) saldi van de Rode Projecten. Rode projecten (wonen, bedrijvigheid en zorg) leveren geld op voor de realisatie van natuur. De kwaliteitsverbetering richt zich op natuur, wonen, werken, zorg en recreatie. Belangrijke opgave is de aanleg van twee ecologische corridors en het omzetten van de voormalige vliegbasis naar 380 ha natuurgebied met recreatieve mogelijkheden. Het realiseren van ecologische corridors en uitbreiding van kerngebieden leidt in totaliteit tot een kwaliteitsverbetering van het NNN.

De woningbouw in Oude Tempel is één van de rode projecten die geld moet opleveren voor de realisatie van de groene projecten. Het plangebied en het naastgelegen terrein van Apollo Noord zijn twee van de nog onbebouwde terreinen in het dorp. Valt een van de rode projecten af, dan is onvoldoende geld beschikbaar voor de ontwikkeling van natuur in het Hart van de Heuvelrug. Om deze reden dient de woningbouw in het plangebied gerealiseerd te worden. Er is daarom geen andere bevredigende oplossing om het project te realiseren dan op de voorgestelde manier. Deze locatie is samen met Apollo Noord uitgekozen voor woningbouw, zie ook hoofdstuk 8.3.

Er zijn dus geen alternatieve locaties binnen de gemeente Soest waar in overeenstemming met het bepaalde uit de Gebiedsontwikkeling ‘Hart van de Heuvelrug’ woningbouw gerealiseerd kan worden dan Apollo Noord en het plangebied Oude Tempel. Zou een dergelijke locatie wel aanwezig zijn, dan zou het uitvoeren van de werkzaamheden zeer waarschijnlijk leiden tot dezelfde effecten op de natuurwaarden.

8.4.1 Inrichting

Door het nemen van de juiste mitigerende maatregelen wordt bij de inrichting rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Mitigerende maatregelen worden uitgevoerd voor das, vleermuissoorten, buizerd en hazelworm. Zo mogelijk worden de mitigerende maatregelen uitgevoerd ruim vóór aanvang van

de werkzaamheden voor de herinrichting. De uit te voeren mitigerende maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 7.

8.4.2 Uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen of te verminderen. Zo wordt rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten en worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden vindt er een overleg plaats met alle betrokken partijen, waaronder de ter zake kundige ecoloog van Bureau Viridis. Tijdens dit overleg wordt o.a. de planning voor het uitvoeren van de werkzaamheden uitvoerig besproken. Indien nodig wordt de planning zo aangepast dat er zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periodes van de aangetroffen soorten wordt gewerkt. Daarnaast worden alle

specifieke te nemen mitigerende maatregelen besproken. Deze maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 7.

8.4.3 Ecologische afweging

Bij de uitvoering van het project zal steeds rekening gehouden worden met de aangetroffen soorten. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ter zake kundige van Bureau Viridis. Deze ter zake kundige stelt voorafgaand de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op als vermeld in de mitigerende maatregelen (hoofdstuk 7). Het ecologisch werkprotocol is leidend voor de planning van de werkzaamheden. Er zal zo min mogelijk in de kwetsbare perioden gewerkt worden. De juiste mitigerende maatregelen zullen uitgevoerd worden zodat negatieve effecten zoveel als mogelijk worden voorkomen. Na uitvoering van de werkzaamheden is het gebied wederom geschikt voor de nu aanwezige soorten.

9 Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016.

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Brouwer, T., 2007.

Hart voor groen. Veldonderzoek in het kader van de flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Brouwer, T., 2011. Aanvullend natuuronderzoek Apollo-Noord. Inventarisatie van hazelworm. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Brouwer, T. & D. Heijkers, 2011. Natuurtoets Apollon-Noord 2010. Actualisatie gegevens in kader van toetsing aan de Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Brouwer, T., 2012. Natuurtoets Oude Tempel Soesterberg 2012. Actualisatie gegevens in kader van toetsing aan de Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009.

De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Dietz, C., O. von Helvesen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.

Hosper, 2014.

Wonen in Weelde, Stedenbouwkundig Kader Landgoed Oude Tempel. Steunstichting Zorgcoöperatie Nederland en Gemeente Soest.

Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemsse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.

Soortenstandaard das.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Zwolle.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.

Soortenstandaard gewone dwergvleermuis.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Zwolle.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.

Soortenstandaard gewone grootoorvleermuis.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Zwolle.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Stolk, R., 2011.

Quick scan Natuurwetgeving Perceel Open ANKH, Soets. Arcadis, 's Hertogenbosch.

Wansink, D.E.H., M. Boonman & R.J. Jonkvorst, 2016. Natuurtoets woningbouwlocatie Apollo Noord te Soesterberg. Bureau Waardenburg Rapportnr. 16-166. Bureau Waardenburg, Culemborg.

9.2 Websites

Hart van de Heuvelrug
www.hartvandeheuvelrug.nl

Verspreidingsatlas planten
Via www.verspreidingsatlas.nl/planten

Nationale Databank Flora en Fauna
Via www.ndff-ecogrid.nl/

Zoogdiervereniging
www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage A. Verspreidingskaarten

Figuur A.1 | Waarnemingen van strikt beschermde vleermuizen in het plangebied.

Figuur A.2 | Waarnemingen van strikt beschermde soorten in het plangebied.

Bijlage B. Vrijgestelde soorten

Tabel B.1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Utrecht

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Reptielen/amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Reptielen/amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Reptielen/amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Reptielen/amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>
Reptielen/amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>

* voor deze soort geldt een algemene vrijstelling in/op gebouwen bijbehorende erven (Wnb 3.10, lid 3)